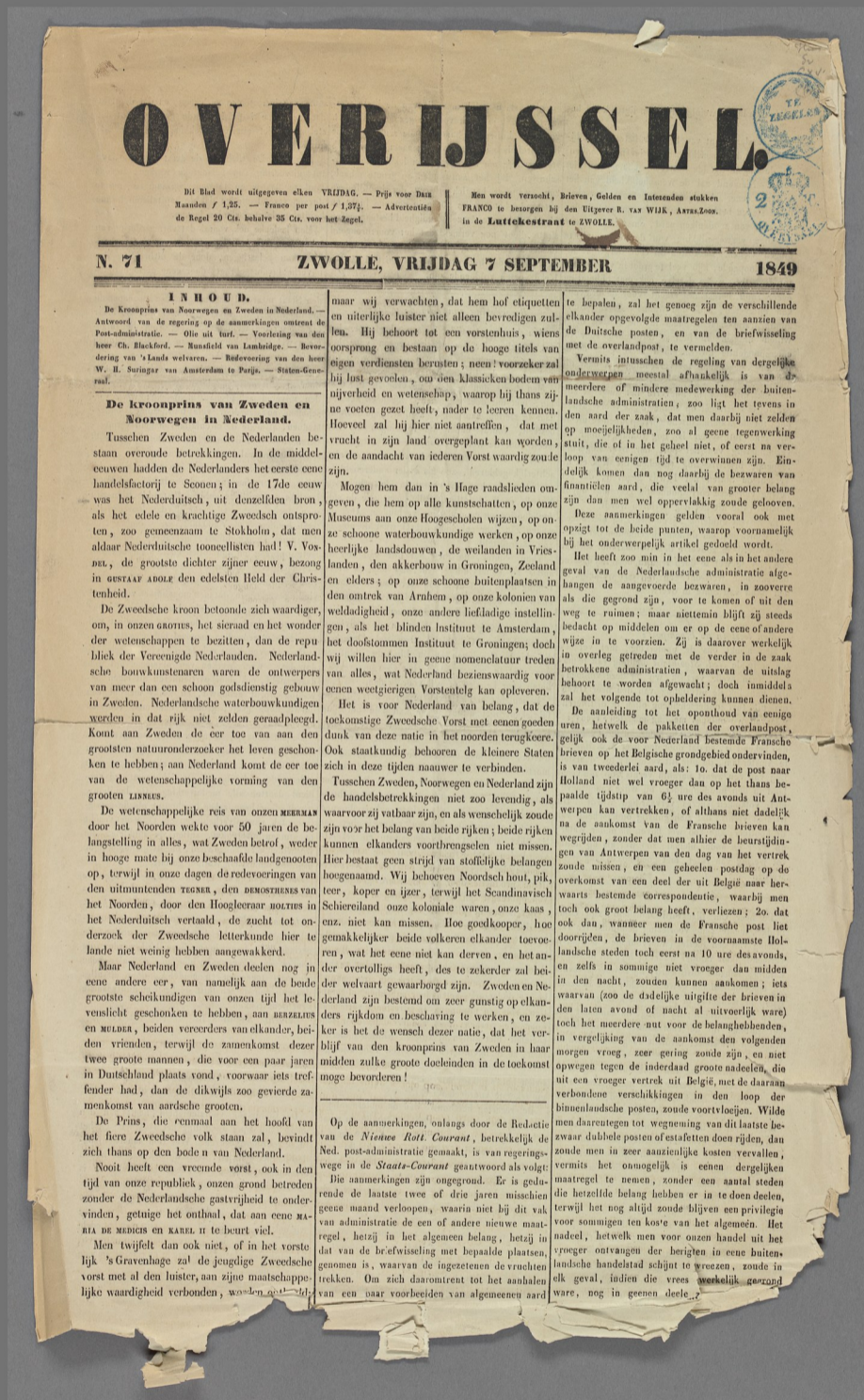

De kroonprins van Zweden en Noorwegen ...

Tryck 25 T6k Br. Fol

Tillkomstår 1849

Digitaliserad år 2015

National Library of Sweden

O V E R I J S S E L.

Dit Blad wordt uitgegeven elken VRIJDAG. — Prijs voor DRIE Maanden f 1,25. — Franco per post f 1,37½. — Advertentiën de Regel 20 Cts. behalve 35 Cts. voor het Zegel.

Men wordt verzocht, Brieven, Gelden en Intezenden stukken FRANCO te bezorgen bij den Uitgever R. VAN WIJK, ARTHS.ZOON. in de Luttekestraat te ZWOLLE.

N. 71

ZWOLLE, VRIJDAG 7 SEPTEMBER

1849

I N H O U D.

De Kroonprins van Noorwegen en Zweden in Nederland. — Antwoord van de regering op de aanmerkingen omtrent de Post-administratie. — Olie uit turf. — Voorlezing van den heer Ch. Blackford. — Munsfield van Lambridge. — Bevordering van 's Lands welvaren. — Redevoering van den heer W. H. Suringar van Amsterdam te Parijs. — Staten-Generaal.

De kroonprins van Zweden en Noorwegen in Nederland.

Tusschen Zweden en de Nederlanden bestaan overoude betrekkingen. In de middel-eeuwen hadden de Nederlanders het eerste eene handelsfactorij te Scenen; in de 17de eeuw was het Nederduitsch, uit denzelfden bron, als het edele en krachtige Zweedsch ontsproten, zoo gemeenzaam te Stokholm, dat men aldaar Nederduitsche tooncellisten had! V. VONDEL, de grootste dichter zijner eeuw, bezong in GUSTAAF ADOLF den edelsten Held der Christenheid.

De Zweedsche kroon betoonde zich waardiger, om, in onzen GROTIUS, het sieraad en het wonder der wetenschappen te bezitten, dan de republiek der Vereenigde Nederlanden. Nederlandsche bouwkunstenaars waren de ontwerpers van meer dan een schoon godsdienstig gebouw in Zweden. Nederlandsche waterbouwkundigen werden in dat rijk niet zelden geraadpleegd. Komt aan Zweden de eer toe van aan den grootsten natuuronderzoeker het leven geschonken te hebben; aan Nederland komt de eer toe van de wetenschappelijke vorming van den grooten LINNEUS.

De wetenschappelijke reis van ONZEN MEERMAN door het Noorden wekte voor 50 jaren de belangstelling in alles, wat Zweden betrof, weder in hooge mate bij onze beschaafde landgenooten op, terwijl in onze dagen de redevoeringen van den uitmuntenden TEGNER, den DEMOSTHENES van het Noorden, door den Hoogleraar HOLTJUS in het Nederduitsch vertaald, de zucht tot onderzoek der Zweedsche letterkunde hier te lande niet weinig hebben aangewakkerd.

Maar Nederland en Zweden deelen nog in eene andere eer, van namelijk aan de beide grootste scheikundigen van onzen tijd het levenslicht geschonken te hebben, aan BERZELIUS en MULDER, beiden vereerders van elkander, beiden vrienden, terwijl de zamenkomst dezer twee groote mannen, die voor een paar jaren in Deutschland plaats vond, voorwaar iets trefender had, dan de dikwijls zoo gevierde zamenkomst van aardsche grooten.

De Prins, die eenmaal aan het hoofd van het fiere Zweedsche volk staan zal, bevindt zich thans op den bodem van Nederland.

Nooit heeft een vreemde vorst, ook in den tijd van onze republiek, onzen grond betreden zonder de Nederlandsche gastvrijheid te onder vinden, getuige het onthaal, dat aan eene MARIA DE MEDICIS en KAREL II te beurt viel.

Men twijfelt dan ook niet, of in het vorstelijk 's Gravenhage zal de jeugdige Zweedsche vorst met al den luister, aan zijne maatschappelijke waardigheid verbonden, worden onthaald.

maar wij verwachten, dat hem hof etiketten en uiterlijke luister niet alleen bevredigen zullen. Hij behoort tot een vorstehuis, wiens oorsprong en bestaan op de hooge titels van eigen verdiensten berusten; neen! voorzeker zal hij lust gevoelen, om den klassieken bodem van nijverheid en wetenschap, waarop hij thans zijne voeten gezet heeft, nader te leeren kennen. Hoeveel zal hij hier niet aantreffen, dat met vrucht in zijn land overgeplant kan worden, en de aandacht van iederen Vorst waardig zoude zijn.

Mogen hem dan in 's Hage raadslieden omgeven, die hem op alle kunstschaten, op onze Museums aan onze Hoogescholen wijzen, op onze schoone waterbouwkundige werken, op onze heerlijke landsdouden, de weilanden in Vrieslanden, den akkerbouw in Groningen, Zeeland en elders; op onze schoone buitenplaatsen in den omtrek van Arnhem, op onze kolonien van weldadigheid, onze andere liefdadige instellingen, als het blinden Instituut te Amsterdam, het doofstommen Instituut te Groningen; doch wij willen hier in geene nomenclatuur treden van alles, wat Nederland bezienswaardig voor eenen weetgierigen Vorstentelg kan opleveren.

Het is voor Nederland van belang, dat de toekomstige Zweedsche Vorst met eenen goeden duik van deze natie in het noorden terugkeere. Ook staatkundig behooren de kleinere Staten zich in deze tijden naauwer te verbinden.

Tusschen Zweden, Noorwegen en Nederland zijn de handelsbetrekkingen niet zoo levendig, als waarvoor zij vatbaar zijn, en als wenschelijk zoude zijn voor het belang van beide rijken; beide rijken kunnen elkanders voortbrengselen niet missen. Hier bestaat geen strijd van stoffelijke belangen hoegenaamd. Wij behoeven Noordsch hout, pik, teer, koper en ijzer, terwijl het Scandinavisch Schiereiland onze koloniale waren, onze kaas, enz. niet kan missen. Hoe goedkooper, hoe gemakkelijker beide volkeren elkander toevoeren, wat het eene niet kan derven, en het ander overtolligs heeft, des te zekerder zal beider welvaart gewaarborgd zijn. Zweden en Nederland zijn bestemd om zeer gunstig op elkanders rijkdom en beschaving te werken, en zeker is het de wensch dezer natie, dat het verblijf van den kroonprins van Zweden in haar midden zulke groote doeleinden in de toekomst moge bevorderen!

Op de aanmerkingen, onlangs door de Redactie van de *Nieuwe Rott. Courant*, betrekkelijk de Ned. post-administratie gemaakt, is van regeringswege in de *Staats-Courant* geantwoord als volgt:

Die aanmerkingen zijn ongegrond. Er is gedurende de laatste twee of drie jaren misschien geene maand verlopen, waarin niet bij dit vak van administratie de een of andere nieuwe maatregel, hetzij in het algemeen belang, hetzij in dat van de briefwisseling met bepaalde plaatsen, genomen is, waarvan de ingezetenen de vruchten trekken. Om zich daaromtrent tot het aanhalen van een paar voorbeelden van algemeenen aard

te bepalen, zal het genoeg zijn de verschillende elkander opgevolgde maatregelen ten aanzien van de Duitsche posten, en van de briefwisseling met de overlandpost, te vermelden.

Vermits intusschen de regeling van dergelijke onderwerpen meestal afhankelijk is van de meerdere of mindere medewerking der buitenlandsche administratie; zoo ligt het tevens in den aard der zaak, dat men daarbij niet zelden op moeilijkheden, zoo al geene tegenwerking stuit, die of in het geheel niet, of eerst na verloop van eenigen tijd te overwinnen zijn. Eindelijk komen dan nog daarbij de bezwaren van finantiëlen aard, die veelal van grooter belang zijn dan men wel oppervlakkig zoude gelooven.

Deze aanmerkingen gelden vooral ook met opzigt tot de beide punten, waarop voornamelijk bij het onderwerpelijk artikel gedoeld wordt.

Het heeft zoo min in het eene als in het andere geval van de Nederlandsche administratie afgehangen de aangevoerde bezwaren, in zooverre als die gegrond zijn, voor te komen of uit den weg te ruimen; maar niettemin blijft zij steeds bedacht op middelen om er op de eene of andere wijze in te voorzien. Zij is daarover werkelijk in overleg getreden met de verder in de zaak betrokkene administratie, waarvan de uitslag behoort te worden afgewacht; doch inmiddels zal het volgende tot opheldering kunnen dienen.

De aanleiding tot het oponthoud van eenige uren, hetwelk de pakketten der overlandpost, gelijk ook de voor Nederland bestemde Fransche brieven op het Belgische grondgebied ondervinden, is van tweederlei aard, als: 1o. dat de post naar Holland niet wel vroeger dan op het thans bepaalde tijdstip van 6½ ure des avonds uit Antwerpen kan vertrekken, of althans niet dadelijk na de aankomst van de Fransche brieven kan wegrijden, zonder dat men alhier de beurstijdingen van Antwerpen van den dag van het vertrek zoude missen; en een geheel postdag op de overkomst van een deel der uit België naar herwaarts bestemde correspondentie, waarbij men toch ook groot belang heeft, verliezen; 2o. dat ook dan, wanneer men de Fransche post liet doorrijden, de brieven in de voornaamste Hollandsche steden toch eerst na 10 ure des avonds, en zelfs in sommige niet vroeger dan midden in den nacht, zouden kunnen aankomen; iets waarvan (zoo de dadelijke uitgifte der brieven in den laten avond of nacht al uitvoerlijk ware) toch het meerdere nut voor de belanghebbenden, in vergelijking van de aankomst den volgenden morgen vroeg, zeer gering zoude zijn, en niet opwegen tegen de inderdaad groote nadeelen, die uit een vroeger vertrek uit België, met de daaraan verbondene verschikkingen in den loop der binnenlandsche posten, zoude voortvloeijen. Wilde men daarentegen tot wegneming van dit laatste bezwaar dubbele posten of estafetten doen rijden, dan zoude men in zeer aanzienlijke kosten vervallen; vermits het onmogelijk is eenen dergelijken maatregel te nemen, zonder een aantal steden die hetzelfde belang hebben er in te doen deelen, terwijl het nog altijd zoude blijven een privilegie voor sommigen ten koste van het algemeen. Het nadeel, hetwelk men voor onzen handel uit het vroeger ontvangen der berigten in eene buitenlandsche handelstad schijnt te vreezen, zoude in elk geval, indien die vrees werkelijk gegrond ware, nog in geen deele...

gelijk men bij een weinig nadenken ligtelijk zal be-
seffen.

Het andere punt van bezwaar betreft het blij-
ven liggen der Amerikaansche brieven te Londen,
op de dagen dat de Rotterdamsche booten niet
varen. Niemand zal de wenschelijkheid van het
bestaan eener dagelijkse pakketvaart tusschen
beide steden betwisten, maar de omstandigheden
zijn niet van zoodanigen aard, om zich met eene
spoedige verwezenlijking van dezen wensch te
mogen vleijen. De kosten op eene dergelijke in-
rigting loopende, zijn veel te groot in verhouding
tot de baten, welke dezelve, ook met bijbetaling
eener ruim berekende vracht voor de brieven,
kan opleveren, zelfs dan wanneer de Engelsche
administratie haar aandeel in die kosten mogt
willen dragen. Er bestaat intusschen voor de
correspondentie uit Engeland zelve eene dage-
lijksche gelegenheid tot verzending ook naar dit
Rijk over Ostende; terwijl het een punt van on-
derzoek uitmaakt in hoeverre het mogelijk zijn
zal, dien maatregel op aannemelijke voorwaarden
ook tot de Amerikaansche correspondentie uit te
strekken. Intusschen is nog onlangs door de
vermindering van het port der over Engeland
loopende briefwisseling tusschen dit Rijk en de
Vereenigde Staten het bewijs gegeven, dat het
belang van deze correspondentie geenszins bij de
administratie uit het oog verloren wordt.

Er bestaat eindelijk bij de Regering niet alleen
het voornemen om de aangelegenheden der brie-
ven-posterij, in zooverre dezelve daarvoor vatbaar
zijn, bij de wet te doen regelen, maar het daartoe
betrekkelijke wets-ontwerp is reeds werkelijk bij
den Raad van State in overweging.

Men leest in de Stoompost:

Men maakt ons de opmerking, met verzoek
om er in de *Ned. Stoompost* melding van te ma-
ken, (aan welk verzoek wij bij deze voldoen,) dat
namelijk de uitvinding van den heer Owen,
om uit turf onderscheidene oliën te distilleren,
waarvan wij onlangs melding maakten, reeds se-
dert eenigen tijd hier te lande bij enkele perso-
nen bekend is, en dat door den heer A. J. Haages,
te Amsterdam, de olie uit veenstof, tot daarstel-
ling van een zwart paraffin vernis, op zijn veen-
land in den middenpolder, bij wijze van proeve,
met volkomen succes vervaardigd wordt. Dit
paraffin vernis, dat zich gunstig onderscheidt van
de koolteer, kan zoo wel boven als onder water,
op ijzer en ander metaal, zoo wel als op hout,
tot wering van roest, met goed succes aangewend
worden.

De heer Ch. Blackford Mansfield, van Cam-
bridge, heeft eene voorlezing gehouden ter ver-
klaring van een toestel (waarvoor hem octrooi is
verleend) door middel waarvan hij, uit lichtkool-
naphtha, Benzole distilleerd, hij beweerde tevens
de mogelijkheid om gewone lucht, met Benzole-
damp bezwangerd, in plaats van kool-gaz te be-
zigen tot kunstlicht; hij vestigt de aandacht van
het publiek op de voornaamste bijzonderheden
waardoor dit stelsel verdient aangenomen te wor-
den.

Bij de aanwending van zijne ontdekking en de
beziging van zijn toestel heeft men geene zuive-
ringstoestellen, condensoren, retorten, fornuizen,
enz. noodig; geen coke, teer of eenig ander on-
zuiver afval of bezinsel wordt daarbij gevormd.
Zijn toestel is evenzeer aanwendbaar voor eene
geheele stad als voor eene draagbare tafellamp;
het zijn alleen de afmetingen die verschillen.
Het licht is volkomen wit en zeer helder, daer-
enboven is het, minstens, even goedkoop als
koolgas en daar waar de kolen van meer verwij-
derde plaatsen moeten aangevoerd worden goed-
kooper. Even als gewoon gas kan het spoedig
ontstoken en uitgebluscht worden, en de te ver-
bruiken hoeveelheid kan geregeld worden in over-
eenstemming met de verschillende behoeften van
dampingen gedurende het

branden staan gelijk met die van de beste was-
soorten en zijn noch voor de gezondheid, noch
voor het huisraad schadelijk. De reuk van deze
brandstof is geenszins onaangenaam maar toch
sterk genoeg om bij geval van lekkage te waar-
schuwen. Bij het aanwenden op groote schaal,
zou, wanneer het lek in een der hoofdhuizen
ontstond, het verlies alleen in gewone lucht en
niet in lichtgevende zelfstandigheid bestaan. Ten
slotte dient nog vermeld dat het voortbrengend
toestel slechts weinig plaats beslaat; zoo zou b. v.
voor één groot huis eene ruimte van 8 á 10 cu-
bieke voeten voldoende zijn. *St. P.*

Bevordering van 's Lands welvaren.

Van de vroegste tijden af aan, heeft men het
nut ingezien der gemeenschapswegen voor het
vervoer van de producten van Landbouw en Nij-
verheid, en der handels-artikelen in het algemeen.

Men heeft dan ook van de vroegste tijden af
aan, met dat doel begonnen, wegen en kanalen
daar te stellen; aanzienlijke kapitalen zijn daaraan
besteed, vooral onder die regeringen die het
meest voor de welvaart van het volk zorgen.

Hierin is voorzeker Nederland vroeger niet
achterlijk gebleven, zoo als onder anderen blijkt
uit de vele kanalen vooral in de provincien
Noord- en Zuid-Holland, die meest alle de ste-
den doorloopen en onderling verbinden. Ook de
wegen zijn daar ook bijna overal waar die noodig
zijn, daargesteld.

Thans echter, nu men het nut van een en
ander bij ondervinding kent, nu men de over-
tuiging heeft, dat niets zoo zeer voor den land-
bouw en den handel bevorderlijk is als kanalen
en wegen; nu gaat men daar mede niet of niet
noemenswaardig voort. Want in de provincie
Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel, Drenthe,
Vriesland, Groningen en in Limburg, blijft er
nog veel te zorgen over, het zij voor wegen,
hetzij voor kanalen of wel voor beiden.

Indien het al niet tegen te spreken is, dat de
fabriekant niet altoos zeker kan zijn om zijne
producten af te zetten, geheel anders is dit met
den landbouw; daarin bestaat minder over-
productie; men mag dan ook niet stil staan, maar
moet steeds voortgaan in het verbeteren en uit-
breiden van den landbouw. Even als er door
ontginningen van woestliggende gronden, achter-
eenvolgende jaarlijks vruchtbare akkers kunnen
worden aangewonnen, even zeker is het dat
's Rijks schatkist de voornaamste en zekerste
voordeelen zal trekken van de meerdere
waarde der eigendommen, en van de vermeer-
derde productie door de meerdere gelegenheid
van opbrengst aan 's Rijks belastingen.

Het is dus de pligt der regering om onderzoek
te doen, wat er in dat opzigt kan en moet ge-
daan worden, welke wegen er gemaakt, welke
kanalen er gegraven moeten worden; welke in-
dijkingen en droogmakingen met voordeel kunnen
worden ondernomen, maar ook om, na naauw-
keurig onderzoek, hetzij door subsidiën, of garan-
tien, van een minimum van interesten te verleen-
en, voor die werken, die, zonder dat, door eene
sociëteit niet zullen of kunnen worden onder-
nomen, ze te bevorderen en tot een voor allen ge-
lukkige nitkomst te brengen, waarvan, wij her-
halen het 's Rijks schatkist eindelijk de voornaamste
en zekerste voordeelen trekt.

De regering beschouwe dan de ondernemingen
tot algemeen nut, uit een staatkundig en maats-
chappelijk oogpunt; de zorg om de inwoners te
doen welvaren is immers hare taak. De wel-
vaart te bevorderen is tevens het zedebederf
weten.

In de Vlaanderen hebben wij het bewijs dat
de misdaden daar zijn vermeerdert, te gelijk met
de elende.

Daar waar de welvaart toeneemt, vermindert
de aanvraag om onderstand, en vermindert de
bevolking der gevangenis.

Dat men dan het stelsel late varen van tot
nuttige ondernemingen geene subsidiën of mini-

mum van interesten te verleen, en dat de staat
daartoe geene impulsie zoude geven, want dat
stelsel is niet alleen gebrekkig, het is onstaat-
kundig.

Men bedenke toch dat de geest van associatie
tot uitvoering van belangrijke werken, in ons
land te flauw en te ongenoegzaam is, om te
durven veronderstellen dat de kapitalisten hunne
kapitalen daartoe zouden leenen.

Men bedenke ook vooral dat vermeerdering van
inkomsten voor 's Rijks schatkist, zonder verhoog-
ing van belastingen, door de uitbreiding der
nijverheid voortgebracht, door eene geringe tijde-
lijke opoffering verkregen het finantie-wezen van
den Staat meer zal begunstigen, dan zoogenoemde
bezuinigingen, waarover men veel spreekt, maar
die tot nu toe weinig verligting voor het alge-
meen wel veel bekommerning in vele huisgezinnen
heeft te weeg gebracht.

Behalve de opgenoemde voordeelen, zal men
door de uitvoering van de werken zelve, aan
den nijveren arbeidsman al dadelijk werk ver-
schaffen en daardoor vele huisgezinnen onder-
steunen, alsmede de circulatie van geld vermeer-
deren, waardoor de nering en hantering van vele
schatplichtigen zal begunstigd worden.

Indien men, om slechts iets te noemen, bij
wijze van proefneming, gedurende vijf jaren lang,
jaarlijks een millioen guldens besteedde, dan zou
men, tegen vier pct. gerekend, daardoor een in-
trest betalen van f200,000, en wanneer men
dan aantekening hieldt, niet alleen van de di-
recte opbrengsten aan tolleren enz., maar ook van
alle de directe voordeelen die daaruit zullen zijn
voortgesprongen, dan zal men de gelukkige onder-
vinding verkrijgen dat men moet blijven voortgaan,
want dat men geene schulden gemaakt, maar
wel verminderd heeft, door den aanwinst van
meerdere waarde dien men zal hebben verkregen.

Daarenboven heeft ook de ondervinding geleerd,
dat daar, waar werken van algemeen nut zijn
daargesteld, ook door particulieren uit eigen be-
weging wordt gebouwd, en zulks meestal een
ontwikkeling geeft, grooter dan men voorzien
had.

De maatschappij tot bevordering van nijverheid,
stelt zich ten doel, voor de stoffelijke welvaart
van ons Vaderland nuttig te zijn; het is eene
vereerende taak die zij op zich neemt, zij ver-
dient daartoe alle medewerking. De landbouw
wordt door haar zeker beschouwt als de gewig-
tigste tak van nijverheid, en om deze met vrucht
te kunnen uitbreiden, zullen de middelen die
wij willen zien aangewend, ongetwijfeld ook door
haar als onmisbaar worden geacht.

*Indijkingen en droogmakingen, woestliggende
velden vruchtbaar maken*, of van reeds bebouw-
de akkers *meerder voordeel trekken, de hout-
teelt aanmoedigen* op de tot bebouwing onge-
schikte gronden, hierdoor kunnen en zullen alle
neringen en hanteringen bevorderd worden, de
handel en scheepvaart bloeijen, de algemeene
welvaart toenemen en eindelijk, door dit alles
daarenboven de schatkist de beste en duurzaamste
vruchten trekken.

Utrecht, Augustus. B.

St. P.

De redevoering van den heer SURINCAR op het Vrede-Congres te Parijs gehouden, luidt als volgt:

De Goddelijke voorzienigheid heeft aan den
mensch tot zijne opvoeding het verledene en het
tegenwoordige gegeven. Wat God aan elk afzon-
derlijk persoon gaf, heeft hij ook aan de natiën
geschonken. Mijne vrienden! het verledene is
vol leering, vermaning en troost. Laten wij er-
dus tot leering voor tegenwoordig gebruik van
maken en den moed niet verliezen, hoe verre
wij ook nog verwijderd mogen zijn van het edele
doel waarnaar wij gemeenschappelijk streven,
namelijk den algemeenen vrede en eene algemeene
ontwapening.

Nederland is de geboortegrond van Hugo de

Groot en van den geleerden Gabinus de Wal, hoogeschool te Groningen. Deze laatste gaf veertig jaren geleden uit eene *Disputatio philosophico juridica de conjunctione populorum ad pacem perpetuam*. De geachte zoon van wijlen den schrijver, de heer Johannis de Wal, hoogleeraar in de regten te Leyden, bood mij een exemplaar van dat heerlijke werk ten geschenke. Ik bied het uit zijnen naam het congres aan en zal het den heer Elihu Burrit ter hand stellen.

Toen ik uitgenoodigd werd om deel te nemen aan de beraadslagingen, overwoog ik rijpelijk of ik mij in uw midden zou begeven; op mijnen ouderdom van nagenoeg zestig jaren wilde ik mij niet wagen aan het volgen van utopiën. Welke zijn de gedachten, de gevoelens en de wenschen, der vrienden van den vrede? Dat is de vraag wier onderzoek ik mij voorstelde, om er mijn besluit naar te regelen. Kortelijk zal ik u het resultaat mijner overwegingen en nasporingen mededeelen. De ontwapening zal het voornaame onderwerp zijn waarvan ik spreken zal, maar te gelijktijd zal ik in weinig woorden ook andere punten aanstippen.

Vooreerst: Gelooven alle vrienden van den vrede in ernst en innig dat zij voor altijd den oorlog zullen kunnen afschaffen en eenen algemeen en eeuwigen vrede bewerken? Er zijn er die zulks gelooven, maar ook anderen die er aan twijfelen. Ik rangschik mij onder de laatsten, doch zal mij evenwel immer een ijverig lid der maatschappij voor den vrede betoonen. Ik voor mij ben overtuigd dat de gevoelens en pogingen der vrienden van den vrede een zedelijken invloed zullen uitoefenen, waaruit veel goeds zal ontspruiten. Ik schaar mij van ganscher harte bij hen, die gelooven dat de denkbeelden over den vrede en zijne voordeelen, kunnen en moeten verspreid en populair gemaakt worden; opdat in den geest en het hart der volkeren en der bewindslieden eene innige overtuiging ontsta van de hooge waarde van den vrede: ten einde de vrede tot regel en de oorlog de niterst zeldzame afschouwen steeds betreurenswaardige, uitzondering worde.

Ten tweede: Zijn de vrienden van den vrede voornemens op onbekookte wijze alle militaire gezag van de aarde te verbannen? en door onophoudelijke petitiën, de verschillende gouvernementen te noodzaken tot het afdanken van zoo vele dapperen, die in onze dagen onschatbare diensten hebben bewezen? Willen de vrienden van den vrede in ééne week het werk tot stand brengen, dat eene lange reeks van jaren vereischt? Willen zij door oppervlakkige en voorbarige maatregelen, geleid door opgewonden denkbeelden, door eene onberedeneerde gevoeligheid van hart, de magt afschaffen die in de stoffelijke kracht ligt, zonder eene andere magt als tegenwicht aan te wijzen? Wil men het wagen, de orde en rust in gevaar te stellen? God dank! dat willen de vrienden van den vrede niet! Het te Brussel genomen besluit zegt, dat er rede is om eerbiediglijk de aandacht der regeringen te vestigen op de noodwendigheid, van door een algemeen maatregel in een stelsel van ontwapening te treden.

Dat stelsel van ontwapening nu, kan op geene redelijke wijze worden toegepast dan wanneer het arbiterschap de wapenen zal vervangen; en dat arbiterschap moet op zijne beurt weder gegrond zijn op een internationaal wetboek. In dien zin was het vierde besluit van het congres van Brussel vervat: »Het is te wenschen dat" (men lette hier wel op) »op een nabijzijnd tijdstip een congres bijeenkome om zulk een wetboek op te stellen," enz. Is dat niet het bewijs, dat men met voorzigtigheid te werk wil gaan en dat men de hinderpalen kent, die uit den weg te ruimen zijn?

Maar, zal men zeggen, zoo men een stelsel van ontwapening te gelegener tijd wil, dan is het congres niet noodig. De gouvernementen zelve willen niets anders, en bovendien weten zij beter dan wij, welke de gelegen tijd is.

Ik antwoord op die tegenwerping, dat er in het algemeen bij de regeringen een streven bestaat, om sterke en kostbare legers te hebben, en dat zelfs in het tegenovergestelde geval, al hadden de gouvernementen het vaste besluit om hunne legers te verminderen, zij het toch niet zullen doen dan in een tijd, wanneer de hoofden en harten kalmer en de hedendaagsche driften bedaard zullen zijn. Welnu, het is de taak der vrienden van den vrede, wier getal met iederen dag toeneemt, den grond te bereiden, opdat het zaad van den vrede vroeger ontvangen worde en het gelukkige oogenblik van eene dusdanige ontwapening niet voor onbepaalden tijd zij uitgesteld.

Ziet daar onze edele taak, mijne vrienden! Ik schaar mij van ganscher harte bij hen, die den vrede willen en zijne noodwendigheid betoogen; wat ik ben zeker, dat hun woord ten eenigen dage verstaan en begrepen zal worden.

Ten derde: Welke zijn de gevoelens der vrienden van den vrede ten aanzien der krijgslieden zelve? Miskennen zij de verdiensten van al die dapperen, die in de geleerden van het leger voorkomen? Zullen zij hunne diensten, pogingen en opofferingen vergeten?

Ware het aldus, ik zou mij tot zulk eene onregtvaardigheid, zulk eene ondankbaarheid, niet willen leenen. Wanneer de tijd zal gekomen zijn om de legers te verminderen, dan zal er voor de gouvernementen eene heilige plicht bestaan om aan de militairen die een eervol ontslag krijgen, tegelijkertijd een eervol toevlugtsoord open te stellen. In de innige overtuiging dat de vrienden van den vrede, terwijl zij op eene gelijktijdige ontwapening aandringen, het denkbeeld aannemen dat het plicht is, voor de militairen te zorgen en hen op eervolle wijze te behandelen, neem ik deel aan de beraadslagingen en pogingen dezer luisterrijke vergadering.

Ten vierde: Willen de leden van het congres voor de handhaving van den vrede een arbiterschap in geval van internationale geschillen? Zijn zij van oordeel, dat dit arbiterschap gemakkelijk is te regelen en in te voeren; dat het door alle regeringen zal aangenomen worden; dat men nooit de toevlugt tot de wapenen nemen en zich in elk geval aan dat arbiterschap onderwerpen zal?

Zoo men dat alles moest gelooven, zou ik er echter niet toe kunnen behooren. Maar dat is het geval niet. Beroemde redenaars hebben gezegd: »Het doel dat wij ons voorstellen is moeilijk te bereiken; ware het gemakkelijk, dan zouden wij niet uit Amerika en Engeland gekomen zijn, om uwen raad en uwe hulp te vragen. Wij hebben die noodig. Wij veronderstellen niet dat de opnemng van het arbiterschap in de tractaten, in staat zij om tusschen de natien banden van eenen zoodanigen aard daar te stellen, dat de oorlog nooit kunne uitbreken. Wij veronderstellen niet, dat er nooit gevallen zouden zijn waarbij het arbiterschap niet even weinig tusschen de volkeren zal te weeg brengen als het geval zou zijn bij geschillen tusschen particulieren die doof voor rede zijn. Wij zeggen niet, dat een verdrukt volk, hetwelk naar onafhankelijkheid streeft, alles moet verdragen en nooit het regt heeft om de toevlugt tot de wapenen te nemen, ten einde naar behooren zijne vrijheid te erlangen. Wij willen geen arbiterschap tusschen den meester en den slaaf. Maar als wij van arbiterschap spreken, hebben wij slechts de beschaafde volkeren op het oog, die op gelijken voet ten aanzien van elkander staan, en in dat geval kan een goed geregeld arbiterschap onberekenbare diensten voor de instandhouding van den vrede bewijzen."

Er bestaat verschil van gevoelen over de vraag, of dat arbiterschap zal geregeld worden door algemeene bepalingen, of wel door bijzondere, waarbij in iedere moeilijkheid voorzien wordt. Ook wordt beweerd dat de souvereinen en gouvernementen zelve, de scheidslieden zijn, die de voorkeur boven alle andere verdienen. Men

zegt, dat het gevaarlijk zou zijn, het arbiterschap in handen van particuliere personen te geven. In allen geval vereischen deze, even als vele andere punten, een grondig onderzoek. Welke ook de scheidslieden wezen mogen, het behooren staatslieden te zijn van zekere jaren, van veel ondervinding en bezield met den geest van regtvaardigheid. Dat zal de beste waarborg zijn voor het arbiterschap, dat overigens nooit geheel volmaakt zal wezen, want het zullen menschen zijn die het uitoefenen. Men kan zich dus zonder enig gevaar aansluiten bij de pogingen van dit congres om een arbiterschap te verkrijgen, gegrond op een internationaal wetboek. Het is mij niet onbekend, dat het opstellen van een wetboek dat door alle beschaafde volkeren zal worden aangenomen, onberekenbare hinderpalen oplevert. Is het evenwel niet de moeite waardig, het te beproeven?

De noodzakelijkheid legt de verpligting op, ons ernstig bezig te houden met de handhaving van den vrede; de tegenwoordige toestand der maatschappij en de financiële omstandigheden der verschillende staten, veroorloven den oorlog niet zonder een volkomen verderf. Groote kwalen vorderen groote geneesmiddelen. Zoo men de schaden wilde ramen, die door onlusten veroorzaakt zijn in mijn land, Holland, dat ik van ganscher harte lief heb, zou men ze niet kunnen berekenen. En zou men nu het gebruik van den oorlog in stand willen houden? Neen, neen! beschaafde lieden, Christenen, zijn niet bestemd om elkander onderling te vernielen. De vrede, zie daar het natuurlijk gevolg der organisatie van de maatschappij, haar verheven doel. God geve, dat onze nakomelingen te eenigen dage op de deur van een hotel, in plaats van »ministerie van oorlog," mogen lezen: »ministerie van vrede."

Nog zult gij mij zeggen: »het arbiterschap kan onregtvaardig, willekeurig, zijn. Er kunnen gevallen voorkomen, waarin het eene schande zou zijn, zich er aan te onderwerpen." Ik beken, dat alsdan een oorlog zou kunnen uitbreken, maar men zou bij het arbiterschap niets verloren hebben. Ik betwijfel niet, dat wanneer het arbiterschap eenmaal als beginsel aangenomen was, de oorlog oneindig zeldzamer zou wezen. Eene weldaad houdt niet op, zulks te zijn, al oefent zij niet overal haren invloed uit.

Ten vijfde: Beschouwen de vrienden van den vrede de kwestie van de ontwapening en den vrede, als eene kwestie die van alle anderen is afgescheiden? Gelooven zij in ernst, dat, wanneer de ontwapening bewerkstelligd, het internationaal wetboek aangenomen, het hof van arbiters opgericht is, alles geregeld en het doel bereikt zal wezen? Gelooven zij, dat de tegenwoordige maatschappij, vooral de volkeren van het vaste land, waar een diep ontzag voor de wet nog ontbreekt, voorbereid zijn tot eene zoo groote verandering? Wij zijn die gevoelens niet toegeedaan. Wij brengen de kwestie, die ons bezig houdt, in verband met andere kwestien en maatregelen. Vooral vestigen wij de aandacht op het toekomstig geslacht, zijne opvoeding en zijn onderwijs. En zal de menschelijke maatschappij na al die pogingen zich eenmaal in een staat bevinden die volmaakt genoeg is, om eene geheel vreedzame organisatie aan te nemen? Men kan ja en neen antwoorden, al naar mate van ieders overtuiging. Ik voor mij beslis niets maar hoop veel. In allen gevalle heb ik de innige overtuiging dat uit dit alles veel goeds zal voortspruiten, en dat het eene taak is, den mensch waardig haar beproefd te hebben.

Eere aan hen die haar ondernomen en verscheidene jaren hunns levens voor eene zoo schoone zaak gegeven hebben! Eere, eere den Engelschen en Amerikanen, die ten getale van zes honderd in de hoofdstad verschenen zijn! Eere vooral den Amerikanen, die niet geschroomd hebben, om zoo lange en kostbare reis te doen, om te kunnen ik een einde maken aan mijne antwoord op de vraag: »W.

van den vrede?" Ik zal er alleen nog eenige algemeene opmerkingen bijvoegen.

Men zal mij welligt toevoegen: »Laten wij een oogenblik veronderstellen, dat men eenmaal aan de meeste militairen een eervol ontslag en eene voegzame verblijfplaats kan geven; wat zullen dan die dapperen doen, die van bezigheid beroofd zijn? Door zich te wijden aan nijverheid of handel, zullen zij nog de concurrentie vermeerderen, die reeds zoo groot is. Is het niet beter, de kosten te dragen en de militaire magt onaangeroerd te laten, ten einde niet aan den eenen kant te verliezen, wat men aan den anderen zou winnen.

Ik antwoord daarop het volgende: Voor alle groote maatschappelijke hervormingen wordt tijd vereischt. Men wil geene nieuwe maatschappij tot stand brengen, maar men stelt zich voor, de thans bestaande te verbeteren. De tijd, waarop men de krijgslieden zal kunnen afdanken, komt mij voor, nog verwijderd te zijn; maar het is onze taak, zoo krachtig mogelijk, maar eerbiediglijk, de regeringen te verzoeken, derzelve getal achtereenvolgens te verminderen. Er is tijd noodig om aan een gedeelte van het opkomend geslacht eene andere bestemming te geven. Of geloof men, dat oorlog en cholera noodig zij, om de bevolking te verminderen? Geloof men te goeder trouw, dat er geen brood is voor allen die de aarde bewonen?

Maar wat zult gij zeggen van de onmetelijke terreinen, die nog niet bevolkt zijn? En brengen de bewoonde streken alles voort, wat zij kunnen voortbrengen? Van de schatten, die God in de aarde gelegd heeft, kent de mensch nog slechts een klein gedeelte. Te Parijs heeft men nationale werkplaatsen opgerigt, maar de resultaten zijn niet gelukkig geweest.

Er is eene werkplaats van een onbegrijpelijken rijkdom en waarde, waar millioenen arbeiders brood kunnen vinden. Die werkplaats is onze aarde. Eerbiedigt die Goddelijke werkplaats, begint eenen oorlog tegen de meer of min onvruchtbare streken, trekt de meest mogelijke partij van de vruchtbare. Vindt goud waar uw gebrek aan geest, kracht en energie u heden ten dage slechts koper heeft gegeven. Bedient u van het ijzer, niet onder den vorm van kanon of geweer, maar onder dien van ploegkouter en spade! Bezet de geheele aarde! Het is de schuld der Voorzienigheid niet, indien duizenden, hoe het ook ga, hun brood willen hebben, daar waar er slechts is voor honderden. «De aarde,» zoo zegt een vermaard natuurkundige, «is groot genoeg om brood te geven aan dertigmalen de tegenwoordige bevolking.» Twijfelt gij er aan, neemt dan de nul weg, en het overblijvende cijfer zal nog toereikend wezen.

Frankrijk! is het de grootte uwer openbare schuld, die u verontrust? Vreest gij voor het standhouden van uw crediet? Gebruik uwe landen, maak ze vruchtbaar, dat is eene ontzagelijke hulpbron, de waarborg voor uwe renten: dat is uwe amortisatiekas. Laten wij overal nederzettingen zoeken voor den mensch op de velden! dat hij in aanraking zij met de natuur. Dat is een middel om zijn geest en hart te bedaren. Wie digt bij de natuur is, is digt bij God. Heft de oogen ten Hemel om er God te zien, God te bidden, en Hem, Opperbestuurder der natuur, te vragen dat Hij uwen arbeid zegene.

Maar God te eerbiedigen en te bidden is, volgens het noodlottige denkbeeld van hedendaagsche zoogenaamde verhevene geesten, in strijd met de rede.

Die noodlottige stelling moet bestreden worden, maar kanon en zwaard zijn daarvoor ontoereikend. Zedelijk, godsdienstig, vreedzaam onderwijs en opvoeding, zijn de voornaamste middelen, en vervolgens het gebed, waardoor de Voorzienigheid licht in onze ziel laat dalen.

derhalve met voorzigtigheid en bruiken hoeveelheid aan de verwezenlijking van die te veel en

of niets te krijgen. Die eensklaps tot de volmaaktheid wil komen, vermeerdert dikwijls het kwaad. Die met geweld den hemel op aarde wil brengen, waagt aarde en hemel te verliezen.

Wij zullen met groote gematigheid te werk gaan, maar tegelijkertijd God bidden, dat Hij onze pogingenz egene en aan de aarde den vrede geve.

Deze bede is welluidender en Gode aangenamer dan die, welke vijandelijke legers doen. wanneer zij op de kniën vallen, opdat het Opperwezen hunne wapenen en hun regt zegene.

De almachtige God geve ons den vrede!

STATEN-GENERAAL.

TWEDE KAMER.

Zitting 4 September.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden heeft de beraadslaging plaats gehad over het wets-ontwerp tot heffing van twee provinciale belastingen in Friesland. Dat wets-ontwerp heeft in den loop der beraadslaging, ten gevolge der aanneming van een amendement van den heer de Monchy en van een ander van den Heer Bachiene, de navolgende wijzigingen ondergaan:

De 1ste alinea van den considerans luidt thans aldus: »dat de Provinciale Staten van Friesland door hun besluit van 28 Maart 1849, tot dekking van enkel provinciale en huishoudelijke uitgaven, aan Ons hebben voorgedragen het heffen eener belasting in hunne provincie, over ieder van de jaren 1849 en 1850;» enz.

De 1ste alinea van art. 1 is aldus gewijzigd: »De vereischte bekrachtiging wordt voor de provincie Friesland verleend aan de navolgende belastingen, te heffen door de Staten van die Provincie over ieder van de jaren 1849 en 1850, op de wijze bij hun vermeld besluit van 28 Maart 1849 vastgesteld, als:»

Het aldus gewijzigde wets-ontwerp is met 31 tegen 10 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd de heeren: de Moraaz, Thorbecke, Fokker, Groen van Prinsterer, Storm van 's Gravesande, van der Linden, van Eck, de Man, Mutsaers en Westerhoff.

In dezelfde zitting is ingekomen eene missive van den minister van Financien, ten geleide der staatsrekening over 1845. Deze rekening is ten fine van rapport, in handen gesteld van eene commissie bestaande uit de heeren: Verweij Mejan, van Zuijlen van Nyevelt, Heemskerk, Bachiene en van Doorn.

De Commissie van Rapporteurs voor het wets-ontwerp tot bekrachtiging eener met de Nederlandsche Handel-maatschappij geslotene overeenkomst heeft hieromtrent haar algemeen verslag uitgebragt. De beraadslaging over dit wets-ontwerp is bepaald op Vrijdag aanstaande, ten elf ure.

Zitting 5 September.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden, heeft de commissie voor de verzoekschriften omtrent eenige adressen verslag uitgebragt. Daarna heeft de heer Nedermeijer van Rosenthal, als voorzitter der commissie van rapporteurs voor het wets-ontwerp tot bekrachtiging eener met de Nederlandsche Handel-maatschappij geslotene overeenkomst, namens die commissie en naar aanleiding van het verslag en de memorie van beantwoording betrekkelijk dat wets-ontwerp, aan de Vergadering verlof verzocht tot interpellatie van den Minister van Kolonien, die in de Vergadering tegenwoordig was ten einde van dezen inlichtingen te erlangen omtrent de ware redenen, waarom in 1844 de aflossing der schuld aan de Handel-maatschappij slechts gedeeltelijk heeft plaats gehad. Nadat de Minister van Kolonien zich bereid verklaard had om de gevraagde inlichtingen reeds dadelijk te geven, daarbij het verlangen te kennen gevende, dat de vergadering in comité-generaal verandering zou worden, heeft de Voorzitter de vergadering in comité-generaal doen overgaan, de open-

bare vergadering in comité-generaal veranderd zou worden, heeft de Voorzitter de vergadering in comité-generaal doen overgaan.

De directie van het Genootschap: *Tot Heil der Armen*, vergunning bekomen hebbende, om ten bereiking, van het voorgestelde doel, de vroeger aangekondigde **TENTOONSTELLING en VERLOTING van VOORWERPEN**, nog twee maanden, uit te stellen, heeft de eer hare geachte Stad en Landgenooten daarvan kennis te geven, en verzoekt hen om de voorwerpen, die zij mogten willeu inzenden, voor 15 September e. k. aan den eerst ondergeteekende te doen toekomen. Zij neemt tevens de vrijheid allen die belang stellen in het lot der behoeftige klasse tot deelneming in de Verloting uit te noodigen.

ZWOLLE, 2 Aug.

MANNES A. JACOBS, *President.*

L. HERTSVELD, *Secretaris.*

ADVERTETIEN.

De **COMMISSIE** tot de **Stads Teekenschool** te Zwolle, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de **Lessen** aan de School zullen worden voortgezet op **Maandag 3 September 1849**, op de bepaalde uren.

De **Leerlingen** der **niet** betalende Afdeling, welke vóór 15 September e. k. niet bij een' der Onderwijzers hebben verklaard de lessen van den met October ingaanden **CURSUS** te willen continueren, worden geacht met October de school te hebben verlaten.

Nader zal worden geannoucerd wanneer de aanneming van nieuwe **Leerlingen** zal plaats hebben, alsmede de **Tentoonstelling en Prijsuitdeeling.**

De Commissie voornoemd,

B. P. G. VAN DIGGELEN,

President.

L. J. RIETBERG, Jr.

Secretaris.

(544)

Bij den Boekhandelaar en Boekdrukker R. VAN WIJK, ANTHS.ZOON, te Zwolle, is uitgegeven en verkrijgbaar

HET PORTRET

VAN

JACOBUS VAN WIJK, ROELANDS ZOON.

in Groot 4°.

op Chineesch papier,

met facsimilé van een door hem zelf vervaardigd vierregelig versje, op het Portret toepasselijk en Handteekening.

Prijs 75 Cents.

(545)

Bij R. VAN WIJK, ANTHS.ZOON, Boekhandelaar en Boekdrukker te Zwolle, is ter Perse en wordt eerdags Uitgegeven en alom verkrijgbaar gesteld.

LEERREDE

OVER

II Kon. XX: 1—11.

DOOR

J. W. G. R. SCHORSE.

Uitgesproken te **ZWOLLE**,

in het *Bid-uur* gehouden den 22 Augustus.

Ten voordeele der Armen van de Ned. Hervormde Gemeente te Zwolle.

Prijs 40 Cents.

Van deze Leerrede is de eerste Druk in vier dagen Uitverkocht.

(546)

R. VAN WIJK, ANTHS.ZOON.

Gedrukt en Uitgegeven te Zwolle, bij R. van Wijk, Anths.Zn.